

RAPPORT, studierejse Rom 2023

Eva Sommestad Holten

Med tak for støtte vil jeg gerne give en rapport fra mit ophold i Rom forår 2023, hvor mit emne og fokus var den romerske barok, som på så mange måde spejler vor egen tid. Jeg ville også gå i dybden med teatret i barokkens Rom – både det faktiske teater og byen som scene og iscenesætning.

Jeg boede på Skandinavisk Forening, også kaldt Circolo Scandinavo (billede fra mit *artist talk*). Foreningen indgår i det store netværk af internationale institutter som findes i Rom. Med et bevilget ophold bliver man derfor inviteret til både akademiske og kunstneriske events mange andre steder. Jeg var fx med på det Svenske Institut, da en arkitekt præsenterede sit projekt om byen som scene. Man får også adgang til ellers lukkede biblioteker og arkiver.

Teateraktiviteterne i Rom på 1600-tallet udfoldede sig frem for alt under karnevallet - på gaderne og i private teatre i paladser eller andre private lokaliteter.

Jeg har fokuseret meget på Bernini, som jo var en stor kunstner, men også til karnevallet skrev og iscenesatte satiriske komedier på sit eget teater, altid med sig selv og sine ansatte i rollerne. Kun ét halvt manuskript er bevaret! Kardinaler og aristokrater var i publikum, og lige ud paven.

Men det er svært at finde kilder om alt dette, da det foregik i det private, og desuden tit var frækt og satirisk (ingen turde dokumentere). Jeg fik glæde af det lille italiensk jeg kan! Bernini lavede også andre scenografier, fx til familien Barberinis private teater.

Af det som foregik på gaderne var jo Commedia dell'arte vigtigst, men også dukketeatret var stort. Og det er stadig en lignende slags dukketeater på Piazza Navona!

Et virkelig sjovt museum er *Museo del Teatro Burcardo*. Der er mange billeder, men især små statuetter af komedie-skuespillere, fulde af fantastiske kostume-detajler som briller og skobeslag. Det er ikke kun standard-figurerne, men langt mere varieret.

Jeg har også fulgt i sporene på svenske Dronning Kristina, som abdikerede og boede i Rom, hvor hun støttede kunsten. Hun grundlagde fx Roms første faste teater i 1670'erne. I den skandinaviske forenings eget bibliotek fandt jeg meget spændende om hende.

Ved siden af komedier og alt andet har vi på 1600 også det religiøse teater i kloster og jesuitskoler. Det var meget omfattende og ikke mindst scenisk flot. Dog er det meget underbelyst i den almindelige teaterhistorie, bl.a. fordi der ikke rigtig er nogle visuelle kilder, og vel også fordi at det er et helt eget spor, og i bund og grund propaganda. Man lavede også forskellige "installationer" i papier maché etc., især til jul og påske, men også til begravelser – det sidste er bedre dokumenteret (se billedeksempel). Det er mere og vildere end det tilsvarende i sten og marmor!

Men iscenesættelsen foregik jo også til daglig ved entrées til byen, til fester og ved religiøse højtidligheder. På det britiske Rom-institut (*British School*) fik jeg læst en berømt dagbog fra lige start 1700-tal (Valesio). Han kunne hver dag rapportere om alle events; optog med flotte nye vogne i parade på Corson, nye teater-sensationer og bizarre optog. Noblesse

og gesandter fra hele Europa og religiøse grupper etc. skulle alle prale, konkurrere og imponere på hinanden.

Og på sin måde lever denne tradition stadig i Rom og Italien.

Jeg ankom lige til påske, og på langfredag nåede jeg at opleve "Via Crucis" i to versioner; først på keramikskår-

bakken "Monte Testaccio" i det gamle arbejderkvarter, og senere om aftenen pavens kæmpe event ved Colosseum, med et kors af fakler.

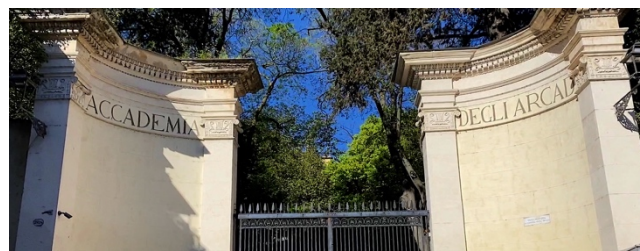
Senere på måneden bars Jomfru Maria i procession rundt i Testaccio, i kombination med marked, rock-koncert og fyrværkeri. I grunden er det samme koncept som for 400 år siden, hvor Engelsborg var det yndede sted for fest-fyrværkeriet.

(Jeg har også en gang oplevet Maria komme med fakler i båd på Tiberen – magisk!)

En anden ting som jeg fokuserede på var *Accademia degli Arcadi* – et selskab af kunstelskende aristokrater. Idéen var at skabe en

græsk-antik pastoral verden, hvor man klædte sig ud til hyrder med specielle hyrde-navne. Der var poesi, vin og musik. Det hele foregik om aftenen i forskellige haver, i hvad der blev kaldt en "*Bosco Parraiso*", med stenbænke i halvarena. Selveste Händel deltog en enkelt gang, da han var ansat hos den grev Ruspoli, som det år husede Arcadia i sin vingård ved nuværende via Merulana. Den sidste, mere permanente "bosco" findes stadig i Trastevere i bakken op mod Gianicolo. En dag på gåtur i Rom så jeg pludselig et skilt med "*Arcadia - Accademia letteraria*". Biblioteket! Akademiet eksisterer stadig!

På mange måder ligner alt dette vor tids rollespil, hvor folk agerer Tolkien eller leger vikinger. I Rom deltager masser af mennesker i at "lege" det romerske antikke imperium – som soldater, gladiatorer og senatorer. Jeg oplevede 4000 aktører i sving en hel weekend på Circus Massimo – også et slags iscenesætning af byen!

Men det indebærer jo nogle udfordringer som kunstner at besøge arkiver og andre lukkede institutioner! For at få fat i bøger om Arcadia og Händel måtte jeg komme ind på én af de mere specielle – det tyske *Biblioteca Herziana*, hvor døren ind symbolsk nok er et kæmpe gab. Sekretæren, som udfærdigede adgangskort, havde mødetid én gang om ugen i en sal fuld af fantastiske fresker. Et strikt adgangskrav var, at man havde afsluttet sin doktor-disputats – ingen almindelige studenter fra grundkursus hér!

Jeg havde kun et introduktionsbrev, men fik mit kort!

Men problemet med ikke at være professionel forsker var jo siden hen, at praktisk begå sig i miljøet. Sjældent har jeg følt mig så dum! Det var uendelige formaliteter, og mange sure pedeller. Man skulle melde sig til en mand i døren, blive tildelt bord (og finde det!) skrive sig ind i en bog med tidspunkt da man kom og gik, låse alt minus computer ind i

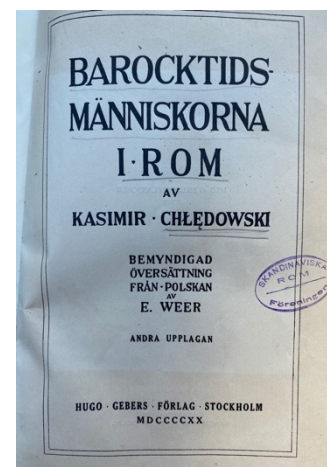
en speciel garderobe (og finde den!), bestille bøgerne frem med specielle koder og vifte sit kort hen over en cirkel på bordet (hvordan ved man det?!) *British School* og det Danske Akademi var til sammenligning den rene uformelle hygge! Jeg kan bare fantasere om hvordan det må være på Vatikan-biblioteket!

Og ingen steder ude i byen må en bog forlade læsesalen. Derfor er *Circolo's* eget bibliotek (billede) så unikt. Alt står der bare siden 1800-tallet, og nye ting er kommet til undervejs. Man kan selv gå rundt og lede og plukke ting frem, hvilket betyder at man finder

alt det tilfældige og fantastiske, som man ellers aldrig ville finde på at lede efter. Se fx billede med forsiden til den vildt fabulerende bog om barokken fra 1922, som stod i gangen udenfor mit værelse. Den ville være kasseret fra ethvert normalt bibliotek!

Med Thorvaldsen og Ibsen på væggen og deres ting i rum og reoler føler man sig også, som en del af en lang historie.

Til sidst, i billeder, lidt udpluk af alle de andre tilfældige og inspirerende ting, som dukkede op i Rom: En skulptur af en antik teatermaske, et vildt trompe l'œil-maleri på et kloster og et event som fejrede det berømte Piccolo Teatro i Milanos scenograf Luciano Damiano. På vej hjem var der i lufthavnen også en helt ny Bernini-installation, og hjemme på SMK ventede lige en udstilling om barokken. Det hele som en bekræftelse på, at denne epoke ligger i tiden!

Tak for støtte - mange idéer er født, kontakter etableret og viden uddybet.

Eva Sommestad Holten

